

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Факультет мистецтв
Кафедра теорії і методики мистецької освіти та диригентсько-хорової
підготовки вчителя

Теорія і методика виховання художньо- обдарованої особистості у закладах мистецької освіти

**ЗБІРНИК СТАТЕЙ
VII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

ЧАС МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

17 – 18 жовтня 2019 року

TIME OF ART EDUCATION

Collection of Articles VII of the All-Ukrainian Scientific-Practical Conference
«Theory and methods of education of the artistically gifted person in the institutions
of art education»

Харків
Україна
2019

УДК 37.032
ББК 85я43
Ч-24

Редакційна колегія

Калашник М.П. – доктор мистецтвознавства, професор
Матвеева О.О. - доктор педагогічних наук, професор
Полубоярина І.І. – доктор педагогічних наук, професор
Смирнова Т.А. - доктор педагогічних наук, професор
Соколова А.В. - доктор педагогічних наук, професор
Тарарак Н.Г. - доктор педагогічних наук, професор
Тушева В.В. - доктор педагогічних наук, професор
Перетяга Л.Є - доктор педагогічних наук, професор
Фомін В.В. – доктор педагогічних наук, професор (голов.ред.)
Бурма А.В.- кандидат педагогічних наук, доцент

*Затверджено редакційно видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
Протокол № 6 від 05.11.2019*

У збірнику подано статті VII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Теорія і методика виховання художньо-обдарованої особистості у закладах мистецької освіти». Збірник розрахований на студентів, магістрантів, аспірантів, докторантів, здобувачів, педагогічних і науково-педагогічних працівників науково-дослідних інститутів, ЗВО, учителів мистецьких шкіл.

Ч-24 Час мистецької освіти «Теорія і методика виховання художньо-обдарованої особистості у закладах мистецької освіти: зб. статей VII Всеукраїнської наук. - практи. конф. 17-18 жовтня 2019року) , ч.І / заг. ред. В.В. Фомін – Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2019 – 267с.

ISBN 978-617-7298-28-0

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів.

Автори статей несуть повну відповідальність за опублікований матеріал.

Мова видання: українська, англійська.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2019

УДК 37.032

ББК 85я43

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2019

Анастасія Самойленко

ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ
МУЗИКИ В ПРОЦЕСІ ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ 167

Фан Юаньюань

ФОРМУВАННЯ ВОКАЛЬНО-СЛУХОВИХ НАВИКІВ У СТУДЕНТІВ
МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ..... 172

Ганна Ткаченко

СЦЕНІЧНЕ ВТІЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ПІСНІ ЗАСОБАМИ
ПЕРФОРМАНСУ 177

Олена Кисельова

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО
ВИКОРИСТАННЯ МУЗИЧНО-ІГРОВИХ МЕТОДІВ 182

Дмитро Головаш

ВЕБ-ДИЗАЙН ЯК ФУНДАМЕНТ СУЧАСНОГО ВІРТУАЛЬНОГО
СЕРЕДОВИЩА..... 186

Л.В. Беземчук, Ірина Беденко

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ
МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МИСТЕЦТВА 189

Олександра Губанова

ЗНАЧЕННЯ ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА МУЗИЧНОГО
МИСТЕЦТВА..... 193

Юлія Панасенко

РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У ФОРМУВАННІ ДОСВІДУ ТВОРЧОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ 198

Марія Тарасенко, Любов Тарасенко

ФОРМУВАННЯ МИСТЕЦЬКОГО ДОСВІДУ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ
МУЗИКИ 203

УДК: 378.2

Марія Тарасенко, Любов Тарасенко

*ХНПУ імені Г. С. Сковороди
факультет мистецтв
21 група*

ФОРМУВАННЯ МИСТЕЦЬКОГО ДОСВІДУ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент Беземчук Л. В.

У статті розглянуто сутність мистецького досвіду в контексті музичної діяльності майбутнього вчителя музики. Розкрито специфіку формування мистецького досвіду на основі сприйняття, уявлення, мислення, розуміння, рефлексії та інтерпретації.

The article deals with the essence of artistic experience in the context of music activity of the future music teacher. The specificity of the forming artistic experience based on the perception, imagination, thinking, understanding, reflection and interpretation is revealed.

Ключові слова: мистецький досвід, майбутній вчитель музики, формування мистецького досвіду.

Keywords: artistic experience, future music teacher, formation of the artistic experience.

Постановка проблеми. Перехід української системи освіти на інноваційну модель розвитку висуває нові вимоги до викладання предметів художньо-естетичного циклу. Їх вивчення у школі ґрунтується на комплексному підході, що передбачає формування в учнів не вузькоспеціалізованих, а широких мистецьких компетенцій. Тому професійна діяльність майбутнього вчителя музики обов'язково має враховувати оновлення змісту мистецької шкільної освіти відповідно до сучасних тенденцій поліхудожнього виховання учнів. Вчителі нової генерації повинні володіти високим рівнем особистої та професійної культури, мати здатність до інноваційної діяльності і примноження багатих мистецьких традицій. Мова йде про універсальну мистецьку підготовку вчителів музики, яка неможлива без формування навичок активного сприйняття музичних творів, здатності їх аналізувати та виконувати на музичних інструментах, вміння викладати інтегровані мистецькі курси. Ця проблема має

вирішуватись через формування мистецького досвіду майбутніх вчителів музики.

Мета статті. Дослідити особливості формування мистецького досвіду майбутнього вчителя музики.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проблема професійної підготовки вчителів музики є дуже складною і багатогранною. Різні її аспекти вивчалися провідними вітчизняними дослідниками. Так, на думку О. П. Рудницької, одним із першочергових завдань професійної підготовки майбутнього вчителя музики є оволодіння усіма складовими музичного твору (засоби виразності, жанрові особливості, характер, формоутворюючі компоненти, техніка виконання тощо), що фокусуються в художньому образі [5].

Як стверджує Г. М. Падалка, вчитель музики повинен вміти на високому рівні виконувати різноманітні музичні твори. Саме від педагога залежить повноцінне відтворення художньої ідеї композитора і сприйняття її слухачами. Навіть прекрасний музичний твір не здійснить морально-естетичного впливу на слухачів, якщо він недостатньо добре вивчений, виконується неохайно або фальшиво [3]. На необхідності цілісної професійної підготовки майбутнього педагога-музиканта наголошував О. Я. Ростовський [4]. Він вперше в теорії і практиці педагогічної науки обґрунтував необхідність формування мистецького досвіду у майбутніх вчителів музики. Його концепцію розвинула Т.Д. Грінченко, висвітлюючи у своїх дослідженнях різні аспекти проблеми формування мистецького досвіду у студентів-музикантів [1, 2].

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. Мистецький досвід, за визначенням Т. Д. Грінченко, визначається як сукупність засвоєних мистецьких знань, умінь і навичок, одержаних в результаті активного практичного пізнання мистецтва, основа майбутньої мистецько-педагогічної діяльності, що ґрунтується на цілісному пізнанні й емоційному осягненні мистецьких творів, творчій мистецькій самореалізації студента в процесі навчання, його готовності до транслявання художньої культури у навчально-виховній роботі з учнями [1]. Мистецький досвід вчителя музики має свої

особливості. Його специфіка полягає в тому, що він формується лише під час безпосереднього вивчення музичного твору або твору будь-якого іншого жанру мистецтва. Під час роботи над твором відбуваються такі розумові процеси, як сприйняття, уявлення, мислення, розуміння, рефлексія, інтерпретація [2]. В цьому контексті Т. Д. Грінченко виділяє такі структурно-сміслові компоненти мистецького досвіду майбутнього вчителя музики:

- *гносеологічний*: рівень мистецької ерудиції, здатність до художнього спілкування, вміння аналізувати власний мистецький досвід, наявність потреби в самовдосконаленні;
- *герменевтичний*: вияв мистецько-пізнавального потенціалу, ступінь розуміння мистецької семантики, глибина особистісного сприймання, здатність до інтуїтивного пізнання;
- *емотивний*: емоційно-розумове осягнення мистецьких творів (емоційна культура і артистизм, вміння керувати власною емоційністю, емоційна чуттєвість, художня емпатійність, художньо-емоційна сприйнятливність);
- *праксеологічний*: визначеність мистецько-професійних прагнень, самооцінка творчого потенціалу, сформованість мистецького «Я-образу», володіння вербальною і виконавською інтерпретацією, готовність до самостійної мистецько-педагогічної діяльності [2].

Для розуміння сутності досліджуваного феномену, у відповідності до визначених компонентів, важливе значення мають критерії та показники: мистецько-освітній критерій – передбачає здатність до художнього спілкування і самовдосконалення, вміння визначати свій рівень мистецької ерудиції і мистецького досвіду; дослідно-пізнавальний критерій – це глибина художнього розуміння мистецтва; емоційно-ментальний критерій - емоційно-розумове осягнення мистецьких творів (емоційна культура і артистизм, вміння керувати власною емоційністю, емоційна чуттєвість, художньо-емоційна сприйнятливність); професійно-мистецькотворчий - наявність умінь і навичок мистецької діяльності (визначеність своїх прагнень, оцінка творчого потенціалу,

сформованість мистецького «Я-образу», готовність до самостійної мистецько-педагогічної діяльності). [2]

Результативність музично-педагогічної діяльності педагога значною мірою залежить від рівня сформованості мистецького досвіду. Він може бути низьким, середнім або високим. Низький рівень характеризується відсутністю у студентів потреби у самовдосконаленні, недостатнім обсягом знань і музично-виконавської майстерності, відсутність прагнення до глибинного осмислення художніх творів. Середній рівень характеризується наявністю необхідних мистецьких знань, емоційної культури і артистичних здібностей, при відсутності мотивації до професійного зростання. Високий рівень означає наявність у студентів сформованої системи мистецьких знань, розвиненого художнього смаку, мистецької інтуїції, акторської майстерності, вміння здійснювати інтерпретацію творів мистецтва. За даними Т. Д. Грінченко, у студентів вищих музично-педагогічних навчальних закладів зафіксовано недостатній рівень сформованості мистецького досвіду (зафіксовано 37,19% респондентів з низьким, 44,69% середнім і 18,12% з високим рівнем мистецького досвіду) [2].

Щоб підвищити кількість вчителів музики з високим рівнем мистецького досвіду, необхідно у кожному ВНЗ з напрямом підготовки «Музичне мистецтво» створити належні умови. Зокрема, мова йде про: упровадження в навчальний процес герменевтичних методів спілкування з мистецтвом (вміння тлумачити зміст художнього твору, здатність до аранжування музичного твору на основі авторського розуміння його ідеї і теми); застосування інтегративного підходу в навчанні студентів; створення в навчальному закладі мистецько-освітнього середовища, здатного забезпечити реалізацію творчого потенціалу студентів (визначення їхніх мистецьких уподобань, виявлення здібностей і надання можливостей для їх творчої реалізації, створення різноманітних мистецьких товариств, клубів, міні філармоній, у яких відбуватиметься формування, збагачення та обмін мистецьким досвідом студентів і викладачів).

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Необхідною умовою професійного зростання майбутнього фахівця в галузі музичного

мистецтва є формування мистецького досвіду, що включає гносеологічний, герменевтичний, емотивний та праксеологічний компоненти. Для визначення рівня мистецького досвіду існують відповідні критерії, зокрема: мистецько-освітній, дослідно-пізнавальний, емоційно-ментальний, професійно-мистецькотворчий. Ефективність формування мистецького досвіду майбутніх вчителів музики залежить від упровадження в навчальний процес герменевтичних методів спілкування з мистецтвом, застосування інтегративного підходу, створення в навчальному закладі мистецько-освітнього середовища, здатного забезпечити максимальну реалізацію творчого потенціалу студентів. Результатом упровадження у ВНЗ зазначених педагогічних умов стане зростання мистецької ерудиції студентів, покращення їхнього ставлення до навчання і майбутньої професії, підвищення ефективності навчально-виховного процесу в цілому.

Список використаних джерел

1. Грінченко Т.Д. Формування мистецького досвіду майбутнього вчителя музики: інтегративний підхід / Т. Д. Грінченко // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. Випуск 24. Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2010. С. 302 - 307.

2. Грінченко Т.Д. Організаційно-педагогічні умови формування мистецького досвіду майбутнього вчителя музики / Т. Д. Грінченко // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Випуск 22 / Редкол.: І.А.Зязюн (голова) та ін. Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2009. С. 289-293.

3. Падалка Г. М. Учитель, музика, діти. Київ: Музична Україна, 1982. 144 с.

4. Ростовський О. Я. Музична освіта в Україні на межі тисячоліть: стан, проблеми, перспективи // Мистецтво та освіта. 2000. № 4 (18). С. 9–13.

5. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна і мистецька: навч. пос. Київ, 2002. 270 с.